

Серыя «У дапамогу педагогу» заснавана ў 1995 годзе

Навукова-метадычны часопіс

Выдаецца з IV квартала 1995 года

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі

№ 640 ад 04.09.2009, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выходзіць штомесяц з II паўгоддзя 2005 года

№ 12(242)•2021

снежань

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Рэдакцыйная калегія

Галоўны рэдактар

Алесь Іванавіч БЕЛЬСКІ, доктар філалагічных навук, прафесар

Першы намеснік галоўнага рэдактара

В. І. ІЎЧАНКАЎ, доктар філалагічных навук, прафесар

Намеснік галоўнага рэдактара

І. У. БУЛАЎКІНА, галоўны спецыяліст
упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

А. У. БЕЛЬСКАЯ, адказны сакратар

Р. А. БАРАВІКОВА, лаўрэат Дзяржаўнай
прэміі Рэспублікі Беларусь

А. І. БЕЛЯЯ, доктар філалагічных навук,
кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Г. М. ВАЛОЧКА, доктар педагагічных навук, прафесар

Л. М. ГАМЕЗА, доктар педагагічных навук, дацэнт

Я. В. ЕСІС, настаўнік вышэйшай катэгорыі
сярэдняй школы № 16 г. Мазыра

М. В. ЖУКОВІЧ, настаўнік-метадыст, намеснік
дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй школы № 1
імя В. Х. Галаўко г. Бяроза

В. У. ЗЕЛЯНКО, доктар педагагічных навук, дацэнт

Т. У. ЛОГІНАВА, начальнік аддзела
метадычнага забеспячэння гуманітарнай адукацыі
Нацыянальнага інстытута адукацыі

А. А. ЛУКАШАНЕЦ, доктар філалагічных навук,
прафесар, акадэмік НАН Беларусі

А. М. МАКАРЭВІЧ, доктар філалагічных навук, дацэнт

Т. І. МАРОЗ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

М. І. НАВУМЧЫК, настаўнік-метадыст,
намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце
Маларыцкай раённай гімназіі

З. І. ПАДЛІПСКАЯ, член праўлення
Саюза пісьменнікаў Беларусі

А. К. ПЕКАЧ, настаўнік-метадыст ліцэя № 2 г. Мінска

В. У. ПРАСКАЛОВІЧ, доктар педагагічных навук, дацэнт

М. Р. ПРЫГОДЗІЧ, доктар філалагічных навук, прафесар

Т. М. ПУЧЫНСКАЯ, кандыдат педагагічных навук,
дацэнт

С. Л. РУМЯНЦАВА, настаўнік-метадыст
сярэдняй школы № 15 г. Наваполацка

А. В. РУЦКАЯ, заслужаная настаўніца Беларусі

Н. С. СТАРЖЫНСКАЯ, доктар педагагічных навук,
прафесар

Г. І. ШМАЯНKOBA, настаўніца вышэйшай катэгорыі,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй
школы № 27 г. Магілёва

І. Ф. ШТЭЙНЕР, доктар філалагічных навук, прафесар

000007 675911

Заснавальнік і выдавец —

РУП «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Вул. Будзённая, 21, 220070, г. Мінск

тэл.: (017) 393-93-20 (адк. сакратар)

тэл.: (017) 322-93-25 (аддз. продажу)

факс: (017) 257-91-49.

E-mail: belmova@aiv.by (часопіс),
aiv@aiv.by (выдавецтва), <http://www.aiv.by>

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Запрашаем на ўрок

- 3 *Раманенка Т. М.* Міхась Зарэмба. Апавяданне «Арэхавы Спас» (урок дадатковага чытання ў V класе)
- 6 *Несцяровіч С. У.* Апавяданне І. Навуменкі «Настаўнік чарчэння» (тэставае заданне для вучняў VII класа)
- 8 *Троцкая Т. А.* Займальны дыдактычны матэрыял на ўроках беларускай літаратуры ў X класе
- 13 *Петрашкевіч Н. І.* Восеньская лірыка Яўгеніі Янішчыц: сугучнасць вершаў з творамі музыкі і жывапісу (урок-гасцёўня ў XI класе)
- 16 *Грахоўская С. А.* Моўны дыктант па тэме «Назоўнік» (VI клас)
- 19 *Мазоль Т. І.* Паняцце пра бяззлучнікавы складаны сказ (IX клас)
- 24 *Цімафеенка Н. Д.* Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах (урок у IX класе з выкарыстаннем элементаў кейс-тэхналогіі)
- 31 *Дамасевіч В. А.* Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні (X клас)
- 35 *Войткус В. А.* Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні (X клас, павышаны ўзровень)

Методыка і вопыт

- 39 *Захарчук І. У.* Інтэлектуальнае развіццё навучэнцаў сродкамі гульні (з вопыту працы)
- 45 *Марцэвіч Т. А.* Алімпіядныя заданні для вучняў VII класа (дыдактычны матэрыял)
- 50 *Якімовіч А. М.* Вывучаем беларускі правапіс: практыкум

Рыхтуем ся да тэсціравання

- 56 *Васілевіч С. Л.* Вучэбна-трэніровачныя тэсты па беларускай мове: комплексныя заданні № 96

Пазакласная работа

- 60 *Самарцава Т. М.* «Свая гульня» па апавяданні У. Караткевіча «Кніганошы» (VI клас)
- 62 **Спіс публікацый за 2021 год**

На **другой старонцы вокладкі** — партрэт Міхася Чарота (1896—1937). *Мастак А. Ю. Прынькова.*
 На **трэцяй старонцы вокладкі** — фотаздымак мемарыяльнай дошкі і гарэльефа ў гонар У. Караткевіча, якія ўсталяваны на будынку на вуліцы імя пісьменніка ў Оршы ў 1990 годзе. Аўтар скульптурнай кампазіцыі — Юрый Палякоў. *Фота забяспечана УК «Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны».*

Дасылаючы матэрыялы для публікацыі ў нашым часопісе, аўтары тым самым перадаюць выдаўцу невыключныя маёмасныя правы на ўзнаўленне, распаўсюджванне, паведамленне для ўсеагульнага ведама і іншыя магчымыя спосабы выкарыстання твора без абмежавання тэрыторыі распаўсюджвання (у тым ліку ў электроннай версіі часопіса).

Рэдактар *А. В. Міронава*. Карэктар *А. У. Бельская*. Камп'ютарны набор *А. У. Бельскай, І. М. Кузьмянковай*.
 Макет і вёрстка *І. М. Кузьмянковай*.

Выхад у свет 29.12.2021. Фармат 60×84¹/₈. Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 7,44. Ул.-выд. арк. 6,02.
 Тыраж 1052 экз. Заказ 155. Цана свабодная.

Адрас рэдакцыі часопіса «Беларуская мова і літаратура»: Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск, тэл.: 393-93-20.

Надрукавана ў таварыстве з абмежаванай адказнасцю «СУГАРТ».

ЛП № 02330/427 ад 17.12.2012. Вул. Кнорына, д. 50, корп. 8, каб. 305, 220103. г. Мінск